51ste Jaargang. Zaterdag 17 October 1903 No. 244

SOERABAIASCH-HANDELSBLAD.

STAAT- EN LETTERKUNDIG DAGBLAD VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

ABONNEMENTSPRIJS: per Jaar (bij vooruitbetaling f 40.— Men abonneert zich voor niet minder dan één kwartaal. ADVERTENTIEN: Voor elke 1 t/m. 10 woorden voor 1 of 2 plaatsingen f 1.— Elke volgende plaatsing de helft. Over dubbele kolommen geplaatst, worden de advertentiën dubbel berekend.
Advertentiën voor andere bladen worden zonder verhooging van kosten geplaatst.

Redactie: M. van GEUNS, verantwoordelijk redacteur. H. G. BARTELDS, n Nederland.

Bureaux Societeitstraat, Telefoon Nos. Redactie 282, Administratie 253

Groote letters worden berekend naar de plaatsruimte die zij innemen.
Voor advertentiën bij abonnement worden uiterst billijke schikkingen getroffen.
Betaling Contant.
RECLAMES f 1.— per Regel.
Drukkers: Naamlooze Vennootschap Soerabaiasch-Handelsblad en Drukkerijen
Agenten voor Nederland J. H. de Bussy, Amsterdam en I. H. N. Janssen, Den Haag.

EERSTE BLAD

De Benedenwindsche eilanden.

ARUBA.

Het eiland en zijn bewoners.
Ook het Fort Zoutman, werd door mij ondanks de „geheimen der defensie" in oogenschouw genomen. Het bestond uit zware muren door slaven gebouwd, en een massieven toren; voor de luchtigheid had men den versterkten wal aan de zeezijde weggenomen en moest een oud verroest kanon, dat slechts een een waaghals zou durven afschieten, den Buitenlandschen vijand keeren. Overigens was dit fort, in tegenstelling met zijn Nederlandsche en Oost-Indische confraters, van veelzijdig nut: men vond er het kantongerecht en de politiewacht; het diende als koloniaal parlement ziekenhuis, gevangenis, kazerne en wapenmagazijn. Op een der bordjes in een arrest-lokaal las ik „Petra Rebecca Tromp, mata quater" wat beteekende dat daar had gevangen gezeten de man met den naam van een zeeheld doch het hart van een gruweldader, die de moeder en 3 kinderen wreedaardig had vermoord. In Curaçao zou ik hem terugvinden in de gevangenis.

Langs een soliede steenen trap naar boven klimmende, genoot ik ondanks de woeste windvlagen die door de vensters gierden, een prachtig vergezicht op de groote dorre vlakte, door een behoorlijke watervoorziening voor geen gering deel in een vruchtbare landbouw te herscheppen. Langs den voet van den toren liep een diepe rooi, soms een zware rivier die heel wat water naar zee voerde.

De bevolking schijnt er gezond te zijn. *Tering* komt er nagenoeg niet voor; *lepra-lijders* worden er niet gevonden; *venerische ziekten* zijn er uiterst zeldzaam; de *verloskundige hulp* leverde er geen bezwaar op, en een hospitaal was er niet aanwezig. *Gele koorts* was er in lange jaren niet uitgebroken, en alleen in de laatste maanden was de sterfte er toegenomen, wegens het slechte voedsel, en het drinken van ongezond water uit de putten, brak geworden na den orkaan, die in 1877 Aruba teisterde. Alleen de inlandsche „curadors" tevens toovenaars, leverden een groot gevaar op voor de zieke bevolking.

Het drankmisbruik neemt er ergelijke verhoudingen aan; er werd in 1902 accijns betaald voor 6000 liter sterken drank, wat den smokkelhandel nog daarbij gerekend, een groot verbruik aantoont per hoofd der volwassen bevolking. De ook hier buiten de mijnen heerschende winkelnering moet dat alcoholgebruik wel in de hand werken.

De voornaamste invoer bestond in 1902 uit beschuit, boter, bier, cognac, koffie, wijn en petroleum, benevens voor f 25 100 meel van maïs, rogge en tarwe, en f 28300 aan suiker. De som van den invoer, berekend volgens de tariefwaarde, steeg in dat jaar tot f 247.000, tegenover een *uitvoer* van f 129.000,

Deze uitvoer werd verkregen door 432.000 kilo aloëhars, 133000 kilo dividivi, waarde f 6600; 3200 vaten pindanoten, 3900 kilo geitenvellen, waarde f 210, en 3600 kilo schapenwol, waarde f 721; de rest bestond uit goud en phosphaat.

Werd in 1878 een collecte gehouden in Nederland voor de noodlijdenden van dit eiland ook dit jaar zijn de economische toestanden er verre van gunstig te noemen. Reeds in den vroegen ochtend was ik gewandeld naar het vlak bij Oranjestad gelegen visschersgehucht Rancho, waar een goed volkje leefde in armoedige hutten naast vuil zout opleverende pannen. Werden er vroeger jaren vaak gevechten geleverd, waarbij groote schelpen, „karkos", als wapen dienden, in de laatste tijden was dat anders geworden en hadden allen werk genoeg om den harden strijd om het bestaan te voeren. Want de vischvangst ging voortdurend achteruit; men had geen behoorlijke netten; moest groote en kleine visschen met haken zien machtig te worden en stroom en wind hadden de vangst steeds doen verminderen. „Velen die vroeger een eigen boot hadden, waren nu gedwongen als matroos te gaan varen. Hier woonden 50, elders op het eiland nog 100 menschen die van de vischvangst moesten leven. Met een paar dozijn booten, en bijbehoorende netten en gereedschappen, op f 500 neerkomende, en die elke een bemanning op nemen van 4 à 6 personen, zou aan al deze gezinnen een goed levensonderhoud worden verschaft. Het inzouten van visch zou dan zeer goed mogelijk zijn, en ook het rooken, wat reeds was gebleken uit een genomen proef met „Krause's liquid smoke exract", waarvoor Koningsvisch was gebruikt, doch de menschen „waren te arm om zich een en ander te schaffen." Zijn hadden niets anders dan de vischvangst om te leven; de opbrengst daarvan was gering, de afzet van versche visch op dit kleine eiland onbeduidend, en armoede was het lot van allen....

Velen kwamen luisteren naar onze gesprekken, niet het minst vrouwen met lange haartressen en het fijn besneden Indiaansche type; toch werd er niet geklaagd, men moest hen naar hun grieven vragen; zij berustten lijdelijk in hun harde lot; want dat er in verre landen menschen woonden, in staat en bereid hun hulp te verleenen in hun nooden, ging hun begrip te boven; zij wilden het harde lot dragen zonder zelfs op verbetering te durven hopen... Zou het geen tijd zijn dit wantrouwen te logenstraffen? Door betrekkelijk geringe sommen voor te schieten of te schenken, en het coöperatief bedrijf der vischvangst in te voeren, kan men deze menschen helpen aan booten, netten en wat er bij behoort. Ik werp het idee slechts op, wellicht zal het in het wild weggeworpen zaadje, een vruchtbaren bodem vinden waar het ontkiemen kan.

Het eenige wat de Neerlandsche Regeering tot heden doet om de ellende te lenigen is het schenken van f 194 jaar „aan hulpbehoevende vrijgemaakten"; zal men zich daarmede blijven te vreden stellen? Hulp is ook hier noodig, al zijn de toestanden minder schreiend dan dat op Bonaire het geval bleek te zijn.

De oogst van 1902 is geheel mislukt, de bevolking heeft in alle opzichten een slecht jaar doorleefd. De lage prijzen van aloë en divi-divi deden de winsten slinken; de revolutiën in Venezuela en Columbia belemmerden handel en scheepvaart, en brachten alleen voordeelen aan een zeker soort van kooplieden; den kleinen man brachten zij slechts meer zorgen en gebrek. De veestapel is in de laatste jaren sterk achteruit gegaan, terwijl ook het aantal divi-divi boomen voortdurend vermindert. Tegen 2200 ezels in 1892 telde men er 1502 in 1902, de varkens verminderden van 2150 tot 1850, de runderen van 162 tot 110, de schapen van 33500 tot 10650, en de geiten van 16300 tot 15180. Men holt dus achteruit wat betreft den voornaamsten rijkdom, de veeteelt en den landbouw.

Uit wanhoop werden soms de aloëplantjes uitgeroeid om er dammen mee te maken die het water moesten tegenhouden waardoor de teelt van mais, hun hoofdvoedsel, zou mogelijk worden. Rupsen en andere plagen deden in goede jaren meermalen een groot gedeelte van den oogst verloren gaan, en niemand is er die hen van raad kan dienen om dergelijke onheilen af te wenden. Zouden de bewoners van Aruba ook zoo arm zijn wanneer er een andere dan de Nederlandsche vlag wapperde?

Er rest mij nog de aankomst op en het vertrek van dit eiland te beschrijven, wat met enkele woorden geschieden kan.

Bij helderen maneschijn verliet ik al weer aan boord van *de Brandhof* in den nacht van 13 Mei tegen 11 uur Willemstad. Er was weinig bries, en wij hadden, tegen de regels van de kunst in, den stroom tegen. Al de kwellingen der Caraïbische zee werden dus weer eens doorleefd. Langzaam gleden ons de gelijkvormige gestalten der Drie Gebroeders voorbij, en na een nacht die geen einde scheen te nemen, kregen wij des morgens [illegible] Sero Colorado in het zicht, zooals reeds vroeger is medegedeeld. Bij San Nicolas zag men de gestrande boot; de ingang tot het Spaansche Lagoen werd zichtbaar, en de bruine kleur der heuvelklingen bleek mij later aan de aloëcultuur te danken te zijn. Enkele huizen lagen hier en daar verspreid in de vlakte; de Hooiberg was bijna overal te zien. Wel kostte het eenige moeite om bij Oranje-stad den nauwen ingang in het koraal-rif door te komen, doch steeds meer naderden wij de bleekroode daken der huizen, en na den toren, die dienst deed als lichttoren, seinpost en fort, werd weldra de mooie woning van den gezaghebber zichtbaar. In de breede baai achter het koraalrif vormden eilandjes, geheel begroeid met rizophoren, keurige boeketten op de blauwe wateren.

Ik verliet het eiland aan de meest oostelijke punt waar men den schoener kon bereiken, om op Curaçao aan het allerwestelijkste plekje den voet op den vasten wal te zetten. Behalve dat ik daardoor in korten tijd èn van Aruba èn van Curaçao een groot deel kon zien, deed het mij, landrot, goed zoo min mogelijk op de dansende wateren te vertoeven.

Per spoor van Sera Colorado naar San Nicolas-baai gereden, was het niet gemakkelijk den *Gouverneur van den Brandhoff*, te bereiken, die veiligheidshalve wat ver uit de baai op mijn komst wachtte. Na een zig-zag weg te hebben afgelegd tusschen de koraal-riffen, waarbij een niet geheel frissche loods het roer moest recht houden, kwam ik toch zonder zee bad om 4.30 's namiddags aan boord, en daar geen anker was uitgeworpen in deze zee, was ik spoedig op weg naar de West-baai van Curaçao, die ik den volgenden ochtend, na een hevige worsteling met stroom en wind, tegen 6 uur zou bereiken. Voor de tweede maal was ik dus op het eiland „het noodlijdende," en daarover heb ik nog wel het en een ander te schrijven.

Doch vóór ik eene meer uitvoerige beschrijving wil geven van mijne reis door Curaçao, Venezuela en Suriname, moet ik op mijne schreden terugkeeren en mijne indrukken op de Engelsche West Indische eilanden Dominica, Montserrat, Antigua, Sint Kitts en Trinidad mede deelen.

H. VAN KOL.